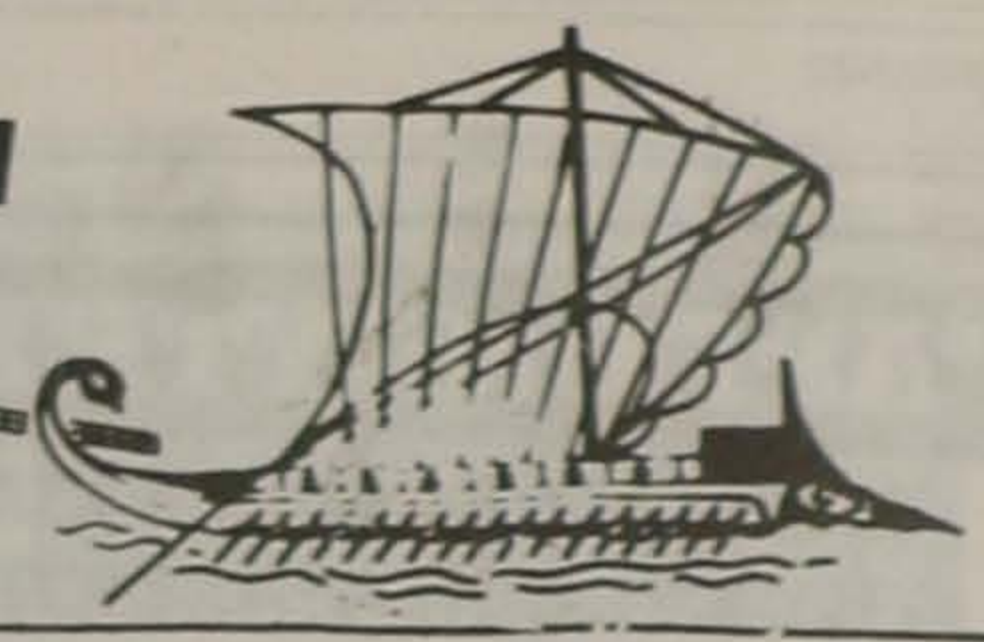

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΕΤΟΣ 7ο Αρ. Φύλλου-69

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΕΡΑΣΙΝΟΣ 1995 (ΙΟΥΝΙΟΣ)

ΟΙ ΖΙΠΚΟΦΟΡΟΙ ΜΠΑΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ

Απέδωσε το άρθρο του Πάνου Καϊσίδη Η αίτηση υποβλήθηκε από την ΠΟΠΣ

βίζονταν:

"Ήρθε ο καιρός οι λεβέντες του Πόντου, που

κράτησαν με τους δύσκολους αγώνες τους τον ελληνισμό και την ορθοδοξία, να εκπροσωπηθούν στην προεδρική φρουρά και στην τιμητική φρουρά στον άγνωστο στρατιώτη. Δεν μπορεί κανείς να το αρνηθεί, γιατί αποτελεί κι αυτό μία αναγνώριση των θυσιών των Ελληνοποντίων. Οι ζιπκοφόροι πρέπει να μπουν στην προεδρική φρουρά. Οι βουλευτές μας, τα πο-

ντιακά σωματεία, με επικεφαλής πάντοτε την Παλαιήνια Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων, θα πρέπει να κινηθούν προς αυτήν την κατεύθυνση. Η Επιτροπή Ποντιακών Εκδηλώσεων θα στείλει σχετικό υπόμνημα στη Βουλή, αφού πρώτα έρθει σε συνεννόηση με την ΠΟΠΣ".

Όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση της προε-

ΑΠΡΕΠΗ ΚΙ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

Η απρεπής και προκλητική συμπεριφορά του Τούρκου υπουργού, που έρχεται να προστεθεί στην ιμπεριαλιστική πολιτική που οι τουρκικές κυβερνήσεις, ακολουθούν απέναντι και στην Ελλάδα τα τελευταία 70 χρόνια προκαλεί και θίγει βάνουσα, όχι μόνο την Εθνική Υπερηφάνεια του όπου γης Ελληνισμού, αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της.

Πιστεύουμε ότι αυτή η συμπεριφορά του, έπρεπε να προκαλέσει την άμεση αντίδραση του ελληνικού κοινοβουλίου και την ομόφωνη απόφασή του, για κήρυξη του ως ανεπιθύμητου προσώπου και την απομάκρυνσή του από την κόρη

Ενώ παράλληλα, θα έπρεπε να καταγγελθεί η τακτική του Τούρκου υπουργού στην Διεθνή Κοινότητα, για την απροκάλυπτη επίθεση που ουσιαστικά έκανε απέναντι στην Ελλάδα.

Μεμονωμένες αντιδράσεις, ύστερα από την έγκριση που έδωσε η ελληνική κυβέρνηση για την επίσκεψη του τουρκικού υπουργού στην Ελλάδα, πολιτών ή φορέων, όπως αυτοί του ποντιακού ελληνισμού, που άφησαν στον Πόντο (350.000) κιλιάδες νεκρούς προγόνους τους, θύματα της Γενοκτονίας που έγινε σε βάρος τους, από τις τουρκικές κυβερνήσεις τις περιόδους

Συνέχεια στην 4η σελ.

Η ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΒ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΕΙΣΜΟΠΛΗΚΤΟΥΣ

Με πολύ μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη (14-6-1995) στο γήπεδο Μπάσκετ της Ελλάς η μουσικοχορευτική εκδήλωση αγάπης και συμπαράστασης που διοργάνωσε η Ευξείνος Λέσχη Βέροιας τα έσοδα της οποίας θα διατεθούν εξ ολοκλήρου για τους σεισμόπληκτους της Δυτικής Μακεδονίας.

Στην εκδήλωση αυτή πήραν μέρος με χορευτικά συγκροτήματα ή και χορωδίες, δέκα πολιτιστικοί φορείς από τους Νομούς Ημαθίας, Πέλλας και Κοζάνης. Όλοι οι τραγουδιστές και μουσικοί προσέφεραν τις υπηρεσίες τους εντελώς δωρεάν.

Επίσης με πρωτοβουλία του Δήμου και χωρίς κομμία απολύτως αρμοιβή είχαμε άψογη ηχητική κάλυψη από τον κ. Τσιροφίδη Γιάννη. Το κατάστημα "Μαρινόπουλος" πρόσφερε διάφορα εδέσματα και αναψυκτικά. Τα έξοδα κίνησης των συγκροτημάτων κατέβαλαν οι πολιτιστικοί τους φορείς.

Ιδιαίτερη συγκίνηση προκάλεσε η δωρεάν τηλεοπτική κάλυψη όλης της εκδήλωσης από την ΤV "Ερμής" της Κατερίνης. Ένα πολυπρόσωπο τηλεοπτικό συνεργείο, χωρίς πρόσκληση, με μόνο κίνητρο την προβολή της ανθρωπιστικής μας πρωτοβουλίας, ήρθε κο-

ντά μας να μοιραστεί, τη χαρά της προσφοράς. Αξίζει πράγματι να σταθούμε, όλοι μας, στο πλευρό των κατοίκων του Νομού Κοζάνης και Γρεβενών που έδωσαν, κάθε φορά, το βροντερό παρόν στο κάλεσμα της Ιστορίας και όχι μόνο. Την συμπαράσταση αυτή της πολιτείας και όλων μας τη δικαιούνται. Η ανυστερόβουλη συμβολή των παραγόντων για την επιτυχία της εκδήλωσης αυτής αλλά και η απρόσδοκη συγκινητική παρουσία του λαού δείχνουν το αμέριστο ενδιαφέρον και το βαθμό της ευαισθητοποίησης μπροστά στο δράμα των συνανθρώπων μας που τόσα πολλά προσέφεραν στο έθνος.

Τμήμα 10 - 15 ανδρών της προεδρικής φρουράς θα φέρει στο εξής την επίσημη ποντιακή στολή. Αυτό ανακοίνωσε το στρατιωτικό γραφείο της προεδρίας της δημοκρατίας στο Δ.Σ. της Παλαιήνιας Ομοσπονδίας Ποντιακών Σωματείων, ως εκπροσώπου των ποντιακών συλλόγων της Ελλάδας.

Η απόφαση πάρθηκε μετά από άρθρο στην εφημερίδα της ΠΟΠΣ "Δεσμός" του προέδρου της Επιτροπής Ποντιακών Εκδηλώσεων, δημοσιογράφου - συγγραφέα Πάνου Καϊσίδη, που διαβιβάστηκε στον πρόεδρο της δημοκρατίας κ. Κωστή Στεφανόπουλο, στον οποίο, μεταξύ άλλων, το-

ΕΝΑ ΩΡΑΙΟ ΣΧΟΛΙΟ...

Η τουρκική εφημερίδα "Χουριέτ" έγραψε προσφάτως, ότι η Ελλάδα εξέλεξε τον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας από τον... Πόντο! Ο λόγος βέβαια για τον Κωστή Στεφανόπουλο, ο οποίος από τους περισσότερους θεωρείται "Αχαιός", αλλά κατάγεται από την πανάρχαια ομογένεια των Τραπεζούντιων Στεφανοπουλαίων, οι οποίοι μετά την άλωση της Τραπεζούνας (1461) μετέβησαν στην Μάνη. Λόγω μετέπειτα σύγκρουσης με ντόπιες "φάρες", είναι κλάδος της οικογένειας μετακινήθηκε στην Κορινθία, όπου ίδρυσε την Ελληνική Κοινότητα του Κοργκέζε, ενώ άλλοι κλάδοι μετακινήθηκαν προς άλλες κατευθύνσεις και μερικοί εγκαταστάθηκαν στην Τρίπολη κι εκείνη στην Πάτρα. Σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες, από την Τρίπολη (και από τον ίδιο κλάδο της αρχοντικής οικογένειας) κατάγεται και ο Γεωργιος Στεφανόπουλος, σενάρειος προσωπικός σύμβουλος του Προέδρου Κλίντον.

Τώρα εξηγείται η παροιμιώδης τιμιότητα του σεβαστού μας Προέδρου: Είναι ποντιακής καταγωγής ο άνθρωπος... Ίσως επειδή ήταν πόντιος, υπήρξε και εξαιρετικά τίμιος.

Ίσως επειδή ήταν τίμιος δεν ευδοκίμησε ως πολιτικός, αλλά επελέγη μετά πολλών επαίνων ως "σύμβολο". Ίσως επειδή τέτοια σύμβολα είναι πλέον σπάνια, για την καταγωγή του τρίζουν σήμερα πολλοί, ακόμα και ο τουρκικός τύπος.

Ασκετο αν στην ίδια την Τραπεζούνα σήμερα οι τοπικές αρχές ελέγχονται από τους ελληνοφώνους του Πόντου...

Ας το έχει υπόψιν του ο νέος Πρόεδρος, αν ποτέ πάει στην Κωνσταντινούπολη, να πεταχθεί και ως την Τραπεζούνα: Καθώς λέγεται, οι ντόπιοι θα τον αποθεώσουν...

(Από τον "Οικονομικό Ταχυδρόμο" της 13-4-1995 και δια την αντιγραφή ο υπογράφων)
ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΛ. ΤΑΤΑΡΙΑΝΗΣ

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ...

Του κ. Ανδρέα Ελ. Ταταριδίου

Είναι αλήθεια ότι, όποιος θαμνάει μία οποιαδήποτε τιμητική διάκριση από κάποιο φορέα (κρατικό ή ιδιωτικό) φέρνει με περισσή υπερηφάνεια αυτή την διάκριση! Διότι, κατά τα ψέματα, μία διάκριση σημαίνει, κατά κάποιο τρόπο να γνωρίζεις ενός σημαντικού έργου και μιας εξαιρετικής πράξης.

Κάτι τέτοιο ασφαλώς θα συνέβη και με τον φίλο συμπατριώτη εκλεκτό Νοτιοανατολικό της Βέροιας κ. Γεώργιο Χιονίδη, στον οποίο, ύστερα από σχετική εισήγηση του Μητροπολίτη Βέροιας και Νάουσας κ. Πατελερήμονος, απενεμήθη από τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο το Οφφίκιο του Αρχοντος Νοταρίου της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας και μάλιστα με πανηγυρικό τρόπο (= χειροθεσία)!

Και βεβαίως η Ευξείνος Λέσχη Βέροιας συμμετείχε ενεργώς στην προσγενομένη τιμή στον κ. Γεώργιο Χιονίδη, ο οποίος αποτελεί επίθετο μέλος και της πνευματικής Βέροιας και της ΕΛΒ. Αξιος λοιπόν, συγχαρητηρίων ο τιμηθείς φίλος και συμπατριώτης μας κ. Γ. Χιονίδης.

Όμως ας μου επιτραπεί να πω ότι Πατριαρχικού Οφφικίου έτυχαν και άλλοι

συμπατριώτες μας, όπως Α.Χ. σοσιμνιστος Παναγιώτης, στον οποίο απενεμήθη το Οφφίκιο του Αρχοντος Διδασκάλου της Εκκλησίας.

Επ' ευκαιρία δε ας μου επιτραπεί εξ' αφορμής των ανωτέρω να δημοσιοποιήσω ένα... μυστικό, που χρόνια τώρα το κρατώ για τον εαυτό μου: Πατριαρχικού Οφφικίου έτυχα και εγώ! Ναί, ο Μακαριστός Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηνναγόρος ο Α', με την υπ' αριθμ. πρωτ. 704/29-7-1970 πράξη Του, μου απένειμε το Οφφίκιο του Εντιμοβιοτάτου Αρχοντος Δεπουτάτου της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας! Και τούτο διότι με μελέτη μου έβλεπα την τότε προσπάθεια του Μακαριστού Πατριάρχη Αθηνναγόρα για Ένωση της Ανατολικής μετά της Δυτικής Εκκλησίας! Μάλιστα είχε πραγματοποιηθεί η όντως ιστορική και ασημαντόνη εκείνη συνάντηση των αρχηγών της Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας αρχικά στο Φανάρι κι ύστερα στη Ρώμη, αρθέντος του γνωστού Αναθέματος! Αδιόφορον αν τελικώς δεν ευδοκίμησε οριστικός η επιθυμία των δύο σεμνήτων εκείνων Εκκλησιαστικών Ηγέτων.

Όμως εγώ, ενθουσιασμένος από την πρωτοποριακή και απηθώς χριστιανική πράξη του Αθηνναγόρα, συνέταξα ειδική μελέτη, των οποίων υπέβαλα στον ίδιο και στην Ακαδημία Αθηνών, με ψευδώνυμο Ανδρέας Πόντιος! Τελικώς, άγνωστο πως, ειδοποιήθηκα μέσω της εδώ... Αστυνομίας, ότι η Μελέτη εκείνη απηθώθη!!! Αλλά αν δεν βραβεύθηκα από την Ακαδημία Αθηνών, βραβεύθηκα από τον Μακαριστό Πατριάρχη μας, με τον παραπάνω πατριαρχικό τίτλο, που φέρω με τιμή και υπερηφάνεια, παρ' ότι δεν έτυχα επιστημοντικός (= χειροθεσία)!

Ίσως να παρουσιάστηκα σε περισσοτέρους. Ας μου συγχωρηθεί όμως αυτή μου η πράξη, που είχε ως αφορμή την τιμητική διάκριση ενός καλού φίλου: του κ. Γ. Χιονίδη!

Ανδρ. Ταταριδίου
Σόκυνθος
Σημείωση "Αργοναυτή": Μεγάλη μας η χαρά πολύτιμη συνεργάτη μας κ. Ταταριδίου για τη μεγάλη τιμητική διάκριση που τύχασε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο μας. Η προσφορά σας στην πίστη, στην πατρίδα και στην παρόδοση είναι μεγάλη. Η Παναγία Ιουλιανή να σας έχει πάντα υπό την σκέπη της.

"ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ"

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ
Οικονομολόγος - Συγγραφέας
Θουκυδίδη 2 - Τηλ. 0331 - 25.282
ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΤΣΙΚΑΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.
"ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ"
ΤΗΛ. 0331/66.913 - FAX
0331/66.979

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός
Τηλ. 0331 - 28.356

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1.000 ΔΡΧ.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

* Οι στίλβες του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ" είναι στη διάθεση όλων των αναγνωστών του

* Οι εργασίες πρέπει να στέλνονται αν είναι δυνατόν δακτυλογραφημένες

Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή όχι δεν επιστρέφονται

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Την 27η Μαΐου 1995 στη Μονή "Παναγία Σουμελά" έγινε η απονομή βεβαιώσεων σπουδής στους μαθητές του τμήματος εκμάθησης Αύρας της Ευξείνου Λέσχης Βεροίας.

Το πρωί, μετά τον εκκλήσιση, ξαναγήθηκε από την Γραμματέα της Μονής, η οποία κυριολεκτικά μας ευαισθητοποίησε με την ιστορία της Παναγίας Σουμελά.

Ακοούθησε η απονομή των βεβαιώσεων σπουδής στους αυριανούς ημερήσιους με λόγια ζεστά, συγκινητικά και ποιητικά ευχές για κάθε επιτυχία στην προσπάθειά τους. Μέσα στην κατάμεστη από προσκυνητές αίθουσα υποδοχής κάναμε ένα πρόγραμμα που καταχειροκροτήθηκε και προκάλεσε μεγάλη συγκίνηση.

Οι μικροί ημερήσιοι μαζί με τον δάσκαλό τους Θεόδωρο Βεροιώτη, τον Κώστα Καραπαναγιωτίδη και κλημάριο της Διοίκησης της Ευξείνου Λέσχης έπαιξαν και τραγούδησαν τραγούδια για την Παναγία Σουμελά και την Αθήνη της Πόλης που συγκλήθησαν το ακροατήριο.

Η Μονή δείχνοντας ότι ακοουθεί την παράδοση της πηγαίας φιλοξενίας μας προσέφερε εδέσματα και φύγαμε κατενθουσιασμένοι.

Το ότι διαθέσαμε το χώρο της Παναγίας Σουμελά για την απονομή των βεβαιώσεων σπουδής δεν ήταν τυχαίο. Το επιβλητικό περιβάλλον της Μονής προκάλεσε και ευαισθητοποίησε τους μικρούς καλλιτέχνες.

Εκεί νιώθεις ότι βρίσκεσαι στο θρησκευτικό και εθνοπολιτικό Κέντρο των απανταχού πόντιων. Νιώθεις ότι ο Πόντος δεν θα ξεχαστεί όσο υπάρχει το Βέρμιο.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Η εφημερίδα μας παρακολουθεί με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον τις διάφορες δραστηριότητες που αναπτύσσονται τα Σωματεια μας και φιλοδοξεί να βρίσκεται πάντα στο πλευρό τους και με κάθε τρόπο να συμπαραστέκεται στο έργο τους. Και γι' αυτό απευθύνεται προς όλα τα Σωματεια με την παράκληση να αποστέλλουν τακτικά κάθε τι που αφορά την δραστηριότητά τους, ώστε έγκαιρα να δημοσιεύεται. Γνωρίζουμε ότι τα Σωματεια θα εκτιμήσουν την προσφορά αυτή του "Αργοναυτή", ώστε τακτικά να τον ενημερώνουν για θέματα που αναφέρονται στη δραστηριότητά τους.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ**Το χαρτί τη δέσκαλονος**

Εναν ημέραν ένας Γαλιανίτης γέρος επήγεν σο σχολείον και λέει τον δάσκαλον:

"Δάσκαλε, από πουρνάκι αν ογώ και η γραία ρδουβανίζομε και το βούτορον 'κι γίνεται. Γράφτον κάτ' και δόμα να κρεμίζω απές σο ρδουβάν για να γίνεται το βούτορον".

Ο δέσκαλον για να μη χαλάν το κατήρ' άτ' επέρεν ένα μικρόν κομμάτ' χαρτί, ιαμ' κάτ' έγραψεν απάν εδίπλωσεν και εδέκεν άτο τον γέρον.

Ο γέρον εκαρποπέτα-

ξεν, επέρεν αμόν το χαρτί, επήγεν σο σπύτ' επήγεν την γραίαν κ' ένοιξεν το ρδουβάνκ και εκρέμψεν απές το χαρτί.

Δέκα λεπτά κ' επέρασαν το βούτορον εγένετον. (Φαίνεται το θόγαλαν πολλά ζεστόν έτον και για τ' εκείνο κ' εγένετον, και όπως εκρύωσεν επέρεν το γαριάρν εθε).

Τον πουρνόν ο γέρον εσέγκεν σ' έναν τζιανάκ απές εκάν εκατόν τράμια βούτερον και έγκεν τον δέσκαλον. "Ντο έν ατόν;" ερώτησεν ο δέσκαλον. "Για το χαρτί ντ' εδέκες με και εγέν τον αμόν το βούτορον", επήεν ο γέρον.

Τα καρτόφα

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΑΛΕΞΙΑΔΗ

Τα Καρτόφα - πατάτες - ένα πολύ συνηθισμένο είδος το οποίον χρησιμοποιούν οι Πόντιοι, αν εξαίρεσουμε τα γαλακτερά τα οποία έχουν στα καθημερινά πρωίνα, μεσημεριανά και βραδυνά γεύματα, ιδιαίτερος το "ξύγαλαν" γιαούρτι το οποίον είναι η βάση πολλών ποντιακών φαγητών, όπως και αυτούσιον συμπλήρωμα σε όλα τα γεύματα και όπως με έλεγε ένας φίλος Πόντιος, το γιαούρτι έχει άλλη θέση στο στομάχι και έτσι όσο κι αν χορτάσεις το γιαούρτι έχει τη θέση του.

Να μιλήσουμε για τα Καρτόφα - πατάτες - που είναι το κύριο θέμα μας και ας μην πάμε στον Καπποδίστρια που είναι ο πρώτος που έμαθε τους Έλληνες να τρώνε πατάτες.

Με την εγκατάστασιν των Ποντίων στον Πολύμυλο άρχισε η φύτευσις και παραγωγή πατατών και συνεχίσθηκε στην Καστανιά και σε άλλα ποντιακά χωριά της περιοχής μας.

Οι Πόντιοι του Πολυμύλου κατόρθωσαν και έκαναν γόνιμο έδαφος το πάνω από το χωριό βουνό προς Ξηρολίβαδο από το οποίο παρείχαν μεγάλες ποσότητες για να ζητά ο πληθυσμός πατάτες Πολυμύλου, βουνιάτες πατάτες που κρατούσαν ολόκληρο τον χρόνο.

Πολλά χωριά εν συνε-

κεία ξύπνησαν, εκτός ορισμένων πεδινών χωριών που φύτευαν ανοιχτάς κρησισμοποιούμενες μόνον το καλοκαίρι. Και μαζί με όλους που ξύπνησαν ήτο και το Βλάχικον στοιχείο που κατείχε το Βέρμιο και το Ξηρολίβαδο.

Μαθημένοι οι Βλάχοι στο διατολόγιό τους με πρόβατα και αγωγιάτες με χιλιάδες πρόβατα τον παλιότερο καιρό και εκατοντάδες μούλάρια που χρησιμοποιούσαν για μεταφορικά μέσα - αγωγή, και οι γυναίκες ασχολούμενες με μαλλιά δεν σκέφθηκαν ποτέ πως τα βουνα αυτά μπορούσαν να γίνουν παραγωγικά ιδιαίτερος σε πατάτες. Ξύπνησαν λοιπόν βλέποντας τους Πόντιους που φύτευαν πατάτες σε ορεινά και με την σύσταση γεωπόνων ξεκίνησαν να σπέρνουν πατάτες στο Βέρμιο, Ξηρολίβαδο κ.λ.π. για να εξασφαλίζουν αρκετές ποσότητες στο εμπόριο, ιδιαίτερος δε στα νοικοκυριά τους.

Οι καλοί Πόντιοι μεταξύ των άλλων προϊόντων που προώθησαν είναι και οι κύριοι συντελεστές παραγωγής πατάτας στα ορεινά της επαρχίας μας. Θυμύμαι (μικρός στην πατρίδα μου) που μετά την πλύση έριχναν πατάτες στη κόβηλη και τις τρώγαμε έτσι ψημμένες με την φλούδα, νοστιμότητες.

* Αναδημοσιεύεται από το "ΛΑΟ" (25-5-95).

Η Ζάχαρη και τα μυρμηκας

Ελευτερώθεν η Δεσποινή κ' εποίκεν έναν αγουρόπον. Εκακοπάθησεν ολίγον η λοκούσα κ' εκράτεσαν την μαμμήν να εράζ' ατήν την νύχταν. Έσο ταρέζ' απάν' εκείτου τον κουτίν με την ζάχαριν. Ενοιξεν τη νύχταν η μαμμή κ' επήγεν εσέγκεν 'ς σα μέσα τ'ς κέσ' έναν βούραν, κάν δέκα κομματόπα ζάχαριν. Η Δεσποινή τειμούν εκοιμούτον: εγροίκ'σεν ά, άμα τη λαλίαν ατ'ς 'κ' εζέγκεν. Εσ'κώθεν 'ς σο μέρωμαν κέσ' η μαμμή επεσιγκώθεν κ' επεχασμώθεν έναν δύο φορές και κλώσκειται λέει τη Δεσποινήν:

- Νύφε, απόψ' τ' ορμάτα μ' να ετσάμωνα κ' εφόρεσα. Οπως ομάς πολλά μυρμηκας έχετε 'ς σο οσπίν' έοσυν. Τα καταραμένα έφαγάνε με και όλον την νύχταν ετσαφίουμ'νε και σουχίαν κ' είχα.

- Ναι, θεία, επήεν άτην κ' η λοκούσα. Ατά τ' αφώτιστα πολλά αγαπούν τη ζάχαριν...

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. ανάδριον = το απότιστο
2. αναρκιν = ανέκαθεν
3. αναστορώ = θυμούμαι
4. ανθίτζα = ανθάκι
5. ανοιγάριν = κλειδί
6. ανοικία = ανοικτά
7. αντζίν = γάμπα
8. άντρισμα = πατριεία
9. αξινάριν = τσεκούρι
10. απαδά = απεδώ
11. απαλίν = απαλό
12. απεβγάζω = ανταποδίδω

ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ...

Του κ. Ανδρέα Εη. Ταταρίδη

Το Ποντιακό στοιχείο εκπροσωπείται επάξια σ' όλο το φάσμα του καλλιτεχνικού χώρου και ιδιαίτερα στο θέατρο.

Στο θέατρο (τόσο στην πρόζα, όσο και στην επιθεώρηση) πολλοί, μα πάρα πολλοί δικοί μας άνθρωποι θητεύουν και στα δύο αυτά θεατρικά είδη. Δεν θα αναφερθώ σε ονόματα, γιατί υπάρχει η πιθανότητα να ξεχάσω κάποιον και να παρεξηγηθώ.

Θέλω όμως να αναφερθώ στον πολύ γνωστό και πολύ δημοφιλή (αν και κάπως ελευθερόστομος) Χάρυ Κλύουν ή άλλως πως... Βασίλη Τριανταφυλλίδη. Και κάνω αυτήν την... εξαίρεση, ένεκα της σχετικής πρόσφατα βραβεύσεώς του.

Αν και πέρασε το περιστατικό αυτό στα "φιλά" των εφημερίδων το φέρνω στη δημοσιότητα, για να το γνωρίσουν και να το εκτιμήσουν και οι συμπατριώτες μας.

Ο Χάρυ Κλύουν, λοιπόν, ο γνωστός ηθοποιός και μίμος, που από δώ και δύο - τρεις μήνες μας ψυχαγωγεί με την ωριαία τηλεοπτική του εκπομπή "Πολίτης Κλύουν", έτυχε βραβεύσεως τον μήνα Δεκέμβριο 194 από το επίσημο βραβείο στη μνήμη του αξεχαστου παραγωγικού θεατρικού συγγραφέα της ελληνικής επιθεωρήσεως Παναγιώτη Παπαδούκα, που θεσμοθέτησε η Εταιρεία Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων.

Το πρώτο βραβείο απονεμήθηκε στους Χάρυ

Κλύουν και Ευάγγελο Μπαλαφούτη, για τα νούμερα "Εγώ κυβερνώ" και "Παιδιά να οργανωθούμε", τα οποία, ερμήνευσαν στο "Άλσος" οι Γ. Κωνσταντίνου και Κ. Βουτσάς.

***

Ετσι, λοιπόν, μαθαίνουμε ότι ο συμπατριώτης μας αυτός, που καθιερώθηκε με το ταλέντο του στο "Αθηναϊκό Σανίδι", εκτός από καλός ηθοποιός και μίμος, είναι και καλός θεατρικός συγγραφέας.

Αλλώστε τα κείμενα του τηλεοπτικού σώου του "Πολίτης Κλύουν", τα γράφει ο ίδιος, σε συνεργασία και με τον πιο πάνω Ε. Μπαλαφούτη.

Αλλά και προ ετών είχε πέσει στα χέρια μου κάποιο βιβλίο (χιουμοριστικό βέβαια) του Χάρυ Κλύουν, μεγάλου σχήματος, που, δυστυχώς, δεν θυμάμαι τώρα τον τίτλο του, που σημαίνει ότι ο συμπατριώτης μας αυτό δεν παίζει, μόνο στη σκηνή, αλλά και γράφει κιόλας!

Αρα, και στον θεατρικό λόγο, έχουμε επάξια εκπροσώπηση από γόνους μας της δεύτερης ή και τρίτης γενιάς!

Κάτι είναι και αυτό!!..
Ανδρ. Ελ. Ταταρίδης
Ζάκυνθος

ΔΥΟ ΒΙΒΛΙΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

Σημείωμα του Γιώργου Χ. Χιονίδη

Είναι ευχάριστο το γεγονός ότι πληθαίνουν συνεχώς τα δημοσιεύματα, αυτρελώς ή σε σε περιοδικά και εφημερίδες) για τη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, μετά, μάλιστα, την καθιέρωση της μνήμης με τον Νόμο 2193/7-3-1994 της ελληνικής Βουλής που ψηφίστηκε στη συνεδρίαση της 24-2-1994). Από τότε καθιερώθηκε πλέον και ο επίσημος εορτασμός της 1915 Μαΐου, ως ημέρας πένθους, διότι κατ' αυτή αποβιβάσθηκε (το 1919) στη Σαμφούντα ο Μουσταφά Κεμάλ, ο γνωστός, ύστερα, ως Ατατούρκ, προκειμένου "να επιβάλει την τάξη". Στην πραγματικότητα, ο Κεμάλ, άρχισε την εφαρμογή της Β' φάσεως του ύπουλου σχεδίου για τις δολοφονίες εναντίον του Ποντιακού Ελληνισμού (1919 - 1923), αν και προηγουμένως υπήρξε, σκόπιμα, κατήγορος, για όσα, δηλαδή, διέπραξαν τούτοι κατά την πρώτη φάση της Γενοκτονίας των Ελληνοποντιών (1914 ή 1916 - 1918) και μάλιστα εξετάσθηκε και ο ίδιος ως μάστορας εναντίον τους στη σχετική δίκη που έγινε στο έκτακτο στρατοδικείο.

Εχει συνειδητοποιηθεί ήδη το γεγονός της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου, δηλαδή 353.000 ανθρώπων, από την κοινή γνώμη ολόκληρης της χώρας και καταβάλλεται προσπάθεια

πλέον να διεθνοποιηθεί το ζήτημα, στα πλαίσια της υπάρχουσας νομοθεσίας, τόσο της Διεθνούς (μετά τις επανειλημμένες αποφάσεις της Γ.Σ. του ΟΗΕ, από το 1946 και κατόπιν) όσο και της ελληνικής, αφού οι διεθνείς συμβάσεις υπογράφθηκαν και από την Ελλάδα και αποτελούν και "Εσωτερικόν δίκαιόν" μας, από το 1954 (με το Ν.Δ. 3091).

Πρέπει να σημειωθεί, όμως, ότι αυτή η εξέλιξη δεν ήλθε αυτόματα, μόνι της. Προηγήθηκαν - όπως προσημειώθηκε - πολλά δημοσιεύματα, είτε τούτα είχαν επιστημονική διάρθρωση, είτε αποτελούσαν την καταγραφή των αναμνήσεων απομνηματογράφων για τα όσα έζησαν και υπέστησαν, οι ίδιοι ή συγγενείς - γνωστοί τους ενός χωριού ή μιας πόλεως, ακόμα και δε μιας περιφέρειας του Πόντου, ή, τέλος, και ολόκληρου του Πόντου.

Σκέφτομαι, λοιπόν, πόσα οφείλει ο Ελληνισμός του Πόντου σ' αυτούς και σ' αυτές, που είχαν την ψυχική και πνευματική τόλμη να υπερβούν τα καθημερινά προβλήματά τους και να διασώσουν πληροφορίες και εικόνες από τη Γενοκτονία των Ποντιών. Και δεν πρέπει, βέβαια, να ξεχάσουμε και εκείνους ερευνητές και εκείνες τις ερευνήτριες, που κατόρθωσαν να εντοπί-

σουν, να μελετήσουν, να αξιοποιήσουν και να διαδώσουν ανέκδοτα ή και άγνωστα έγγραφα ή και ολόκληρα αρχεία, τα οποία αναφέρονται και στο γεγονός της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου, είτε βρίσκονται τούτα στην Ελλάδα, είτε στο Εξωτερικό, ώστε να τεκμηριώσουν, αδιάφυστα και (αντικειμενικά -) επιστημονικά, τα φοβερά γεγονότα της εξοντώσεως του ελληνικού στοιχείου του Πόντου.

Στο σημείωμα τούτο, θα ασχοληθούμε με δύο βιβλία Ποντιών συγγραφέων, τα οποία παρουσιάζουν πολύ ενδιαφέρον, αρχίζοντας με το πρώτο, σ' αυτό το φύλλο και συνεχίζοντας με το άλλο:

1. Χάρη Τσιρκινίδη "Επιτέλους τους ξεριζώσαμε"

Ο συμπατριώτης μας κ. Χάρης Τσιρκινίδης είναι ένας φερέλης συγγραφέας, (και όχι μονάχα, γιατί υπήρξε, κάποτε, εύληπης και στη συνέχεια ανυπαξίωματικός του Στρατού, πέρα του ότι είναι και πτυχιούχος της Νομικής). Βέβαια, δεν είναι τα δεδομένα αυτά, εκείνα τα οποία ξεχωρίζουν τον Πόντιο φίλο (που γεννήθηκε το 1938 στη Λεκάνη της Καβάλας, από γονείς Προσφύγων του Πόντου).

Να είναι... καλά (!!) η ανοησία και η στενοκεφαλιά κάποιων κομματόσκυλων, γιατί η πρόωγη αποστρατεία του κ. Χ. Τσ. τον απελευθέρωσε από τις υπηρεσιακές υποχρεώσεις του. Και έτσι, από αυτό το προσωπικό κακό, προέκυψε μία κοινωνική ωφέλεια: τρία βιβλία του, μέχρι, τώρα, έδαν το φως της δημοσιότητας. Και το αξιοσημείωτο είναι πως όλα είναι πολύ ενδιαφέροντα...

Συγκεκριμένα, κυκλοφόρησαν: Το αυτοβιογραφικό (στην ουσία μυθιστόρημά του "Συνταγματάρχης Θεμιστοκλής", το κρινόμενο - παρουσιάζόμενο βιβλίο και ένα άλλο, επίσης πολύ σημαντικό, για το λεγόμενο "Μακεδονικό ζήτημα", με βάση τα Αρχεία της Γαλλίας, που πρώτος ερεύνησε συστηματικά και αξιοποίησε πετυχημένα (όπως θα δείτε - όπως ελπίζω - σε άλλο, ειδικό σημείωμά μου).

Η έκδοση, η οποία θα

μας απασχολήσει εδώ είχε τον προαναφέροντα τίτλο "Επιτέλους τους ξεριζώσαμε" (που είναι η δήλωση, η αναίσχυτη, του Κεμάλ Ατατούρκ, της 13-8-1923, με την οποία επικαίρει για τη Γενοκτονία...).

Το βιβλίο (με εξαίρετο εξώφυλλο, αναπαραγωγή από γαλλική εφημερίδα, "τη μικρή", του 1909, που αποδίδει άριστα τη θηριώδη νοοτροπία των Τούρκων, η οποία προοιωνίζει όσα θα ακολουθούσαν), είναι έκδοση (1943) του σωματίου "Παναγία Σουμελά", γι' αυτό και προτάσσεται σε τούτη (κατάλληλα) προλεγόμενά του, τότε, Προέδρου του Παναγιώτη Γ. Τανιμανίδη, που πέθανε πρόσφατα.

Στις 356 σελίδες και τεχνικά ευπαροσάστου βιβλίου (και καλλιτεχνικά εκτυπωμένο, σε καρτί ιλλουστρασιόν), ο συγγραφέας κατόρθωσε να αποδώσει άριστα (με εύληπτο τρόπο αλλά και επιστημονικά τεκμηριωμένο) το θέμα της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου, της Θράκης και της Μ. Ασίας, όπως θεμελιώνεται, κυρίως, με στοιχεία, που βρήκε στα Αρχεία της Γαλλίας.

Μετά τον πρόλογο του συγγραφέα, αρχίζει το πρώτο μέρος, όπου διερευνώνται τα προηγήματα πριν από το 1900 και στη συνέχεια όσα συνέβησαν στην περίοδο 1900 - 1908, όπου αναδεικνύεται και η δημοκρατική ψυχοσύνθεση του κ. Χ.Τσ., αν και το δεδομένο τούτο δεν θολώνει την αντικειμενική κρίση του και γι' αυτό τον οδηγεί σε αυστηρή (αλλά δίκαιη, στον κανόνα) κριτική και του Ελευθ. Βενιζέλου και άλλων εκπροσώπων της Δημοκρατικής Παράταξης, κυρίως όταν δεν υπήρξε φιλοποντιακή η συμπεριφορά τους.

Οι επαναστάσεις, στη Σάμο ή των Τούρκων (Νεοτούρκων) και των Ελλήνων (στο Γουδί, το 1909), είναι οι αντικείμενο της μελέτης, στις επόμενες σελίδες, πολύ σωστά, προκειμένου να εξοικειωθεί ο αναγνώστης ή η αναγνώστρια, ώστε να είναι παραγωγική, επαγωγική και ωφέλιμη ή, ακόμα, και δυνατή η παρακολούθηση των σοβαρότερων γεγονότων, που ακολούθησαν στο επόμενο κρόνιο.

Στο δεύτερο μέρος, εξετάζονται οι διωγμοί, γενικά και πριν του 1914.

Στο επόμενο μέρος, ο συγγραφέας καταπιάνεται πλέον με το κύριο θέμα του. Ετσι, αφού ασχοληθεί με την εξέταση του αντικειμένου της μελέτης του.

Η Α' φάση της Γενοκτονίας (1914 - 1918) είναι εκείνη που επενέθηκε με εκτελεστές τους Νεοτούρκους, με την καθοδήγηση των ξένων ηθικών αυτοργάνων, οι οποίοι ήσαν οι γνωστός "Μεγάλες Δυνάμεις" της Ευρώπης, με πρωτοστατήσασα τη Γερμανία (αφού Γερμανός ή και Γερμανοί ήσαν οι συλλαβόντες και καθοδηγησάτες των Τούρκων στην πραγματοποίηση του σατανικού και απάνθρωπου σχεδίου εξοντώσεως και των Ελλήνων του Πόντου). Και, βέβαια, η έμμεση, φανερή ή κρυφή συμπαράσταση ή ανοχή της Αγγλίας κ.λ.π. ήταν δεδομένη.

Ο κ. Χ.Τσ. παρακολουθεί, από κοντά, διεξοδικά όσα συνέβαιναν στην Τουρκία και στην Ελλάδα (όπως με τον δικασμό), με βάση τα Αρχεία της Γαλλίας. Ακόμα, τα γεγονότα της Γενοκτονίας, η δράση των Αντάρτικων σωμάτων του Πόντου, το τέλος της Α' φάσεως της, η "Ανακωχή" και οι ευθύνες (των Ελλήνων της Αθήνας, από τη μία μεριά και των Γερμανών - Τούρκων, από την άλλη), αποτελούν θέματα, τα οποία διαπραγματεύεται.

Στην έρευνά του για τη Β' φάση (1919 - 1923), εξετάζονται όσα αναφέρονται στην κατάσταση πριν εμφανισθεί ο Κεμάλ, στην Ελλάδα και στην Τουρκία, χωρίς να παροράται και η συμπεριφορά του "Συμμάκων".

Κατόπιν, διερευνώνται τα γεγονότα, χωρισμένα κατά έτη (1919, 1920, 1921, 1922 και 1923), σε συσχετισμό και σε συνδυασμό, βέβαια, και με τους πρωταγωνιστές τούτων στην Τουρκία (Κεμάλ) και στην Ελλάδα (Βενιζέλου). Ειδικότερα, για το 1922, η έρευνα του κ. Χ.Τσ., μας έδωσε και νέα, ενδιαφέροντα στοιχεία, που οδήγησαν σε αξιολογές κρίσεις του συγγραφέα, για όσα δια-

δραματίστηκαν, χωριστά κατά μήνες (ανά δύο ή τρεις), γιατί κορυφώθηκε, τότε, η τραγικότητα των περιστάσεων, στον ευρύτερο χώρο (όπως, π.χ., και στη Σμύρνη).

Είναι συνταρακτικές οι πληροφορίες που αξιοποιούνται με πολύ πετυχημένο τρόπο, με γλαφυρότητα (αν μπορεί να χαρακτηρίσει κανείς έτσι τον τρόπο γραφής για τόσο τραγικά συμβάντα) και παραστατικότητα.

Στο τέταρτο μέρος, ο κ. Χάρης Τσιρκινίδης, αποδεικνύει την ευθύτητα, την ειλικρίνεια και το κριτικό πνεύμα του Πόντιου και στρατιωτικού, ασχολούμενου με τον απολογισμό (οφέλη - απώλειες) και τις ευθύνες, τόσο στην Α' όσο και στη Β' φάση της Γενοκτονίας. Και κάνει πολύ σωστά και καλά, διότι αυτός είναι ο κύριος σκοπός της ιστορίας, δηλαδή να κρίνει, ακριβοδίκαια αλλά και με παρηγορία, τους πρωταγωνιστές (είτε πρόκειται για άτομα, είτε για ομάδες ηγετών, είτε, τέλος, και για τη συλλογική ευθύνη ολόκληρων τμημάτων των λαών - εθνών), προκειμένου να διδαχθούν οι μεταγενέστεροι, ώστε να αποφύγουν παρόμοιες, απάνθρωπες πράξεις ή παραλείψεις. Η Ιστορία, αν δεν διδάσκει και δεν καθοδηγεί, δεν είναι ωφέλιμη, κοινωνικά τουλάχιστον.

Και ο συγγραφέας δεν σταμάτησε εκεί. Ικανοποιώντας, λοιπόν, το εύλογο ενδιαφέρον του αναγνώστη, κλείνει το κύριο και το πέμπτο μέρος, όπως εξετάζει "το τέλος των Τεράτων", όπως τιλοφορεί τούτο, παροπτικά και απολύτως δικαιολογημένα.

Ετσι, μαθαίνουμε για την τύχη της αποίσιζ τριανδρίας των Νεοτούρκων πασάδων (Ταλασί, Ευβέρ και Τζεράλ), της πρώτης φάσεως της Γενοκτονίας, όπως και για την προκλητική και μετα-

πική για τον Κεμάλ διαγωγή της γυναίκας του Λατιφέ και, τέλος, για το τέλος του αιμοβόρου Τούρκου σφαγέα, του περιβόητου Τοπάλ Οσμάν (του οποίου μονάχα ο γενναίος και απαράμιλλος Σανταίος καπετάν Ευκλείδης, ο Κουρτίδης, κατατρόμαξε).

Σε έναν σύντομο επίλογο, ο κ. Χ.Τσ., απευθύνεται στους Νέους, στους γονείς και στους κυβερνώντες, με παραινήσεις, που έχουν αφορμή τα διδάγματα από τη Γενοκτονία. Αρα, επισφραίζει τον προορισμό της Ιστορίας.

Ενας πίνακας των ξενικών ονομάτων και τοπωνυμιών (με μετάφραση στα ελληνικά) είναι χρήσιμος, θα ήταν, όμως, χρησιμότερος αν υπήρχε και η αναφορά της ενδείξεως των αντίστοιχων σελίδων.

Ακολουθεί ο λεπτομερής πίνακας των περιεχομένων, και η μνημόνευση της χρησιμοποιηθείσας βιβλιογραφίας (ξένης και ελληνικής).

Ανακεφαλαιώνοντας, επισφραίζω τη μεγάλη αξία του βιβλίου, το οποίο είναι γραμμένο με τη νέα αντίληψη για τη γραφή των βιβλίων και του ιστορικού περιεχομένου, δηλαδή τον συνδυασμό της χρήσεως ανέκδοτων εγγράφων και της σχετικής βιβλιογραφίας (αλλά χωρίς τις αποσιώσεις της αυστηρής επιστημονικής διατριβής, δηλαδή κατά τρόπον που να είναι τα γραφόμενα συγκρόνως, τεκμηριωμένα αλλά και εύληπτα, χωρίς πολύν κόπον, ώστε να είναι χρήσιμα, όχι μονάχα στους άλλους ερευνητές αλλά και προστά, προσπελάσιμα και εύληπτα και από τους μη ειδικούς, τους μέσους αναγνώστες και όρα ωφέλιμα σ' όλους.

Τέτοιο, λοιπόν, είναι και το βιβλίο του κ. Χάρη Τσιρκινίδη, καλά δομημένο, θεμελιωμένο και ευκολοκατανόητο...

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Ο "Αργοναύτης" ως γνωστόν εκδίδεται από την Εύξεινο Λέσχη Βέροιας για μη κερδοσκοπικούς λόγους, αλλά για πνευματική ανιστόρηση της λαογραφίας και της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Είναι, λοιπόν, απαραίτητο, για την ομαλότητα και απρόσκοπτη πλεύση του να ανανεώσουμε τις συνδρομές μας έγκαιρα και ακόμα να γράψουμε νέους συνδρομητές.

"Τα τραγούδια μας"

ΝΕΟΣ ΔΙΣΚΟΣ ΜΕ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΚΟΖΑΝΗΣ "ΑΚΡΙΤΕΙΑ"

"Τα τραγούδια μας" είναι ο τίτλος της παραδοσιακής δισκογραφικής δουλειάς της ποντιακής χορωδίας της Ευξείνου Λέσχης Κοζάνης, που μόλις κυκλοφόρησε και περιλαμβάνει 26 παραδοσιακά ποντιακά τραγούδια.

Την διδασκαλία και την επιμέλεια της δισκογραφικής δουλειάς έχει ο υπεύθυνος του χορωδιακού τμήματος, γνωστός Πόντιος καλλιτέχνης Κώστας Καραπαναγιωτίδης.

Τα τραγούδια κυκλοφορούν σε κασέτες και CD, από την εταιρία ΚΡΟΝΟΣ (Σωκράτους 59, Αθήνα, τηλ. 5222746, φαξ 5925133) και από την Ευξείνο Λέσχη Κοζάνης, τηλ. 0461 36.167.

Η ΚΟΣΑΡΑ

(Μία πραγματική ποντιακή ιστορία)

Ενας κοσάρα έτον, με τοδόναις πα έτον,

τη Νίνας κέτον, τη Παπαδοπουλίνας κέτον,

τη Τσιόφας κέτον, ατσιαμή κάτινος ασή γειτονίαν έτον,

τίνος έτον;

Η καμπέντσα η κοσάρα, άμον άνθρωπος, εκούντεσεν και ένοιξεν τ' ακράνοιγον την πόρταν και εσέβεν σο δωμάτιον ντενοικιάσεν οι ανθρώπ' σην Καστανιάν τον Αύγουστον του 1958 και η πόρτα ασόν αέραν εσπαλιέν και η κοσάρα επέμνεν απές παραζάμαν.

Αμάν εσκώθεν ο δέσκαλον (ο ενοικιαστής), μόνος πα έτον οσοπί, να πάει ανεί και βγάλ' έξω την απροσκάλεστον.

Εκείνη άμον εχαράν, εδύσωσαν τομάτιας και αντί να έρτε εβγέν ασήν πόρταν, ελάγκεψεν σο παράθυρον και κρούει και τσακών τα τζάμια, και σοσ φτουλάκισμαν τα πράματα τέναν αδά και τάλλα σκεί.

Ντό να ποίνανε οι ανθρώπ', επαραθέριζαν και όλια ανοικτά εθέκανατα απάν σο παράθυρον, γιατί άμον τραπέζ πα έτον, χαμελόν και έμορφον.

Τρία ώρας πολεμά ο αριθφάς, κά εβγάλ' έξω την κοσάραν, άμον τπένεν κεγέντον. Εσκεσπών ασό κακόνατ. Ξί, ξί απαδά, ξί-ξί απεκει, η κοσάρα πασπών εγρύθωσεν σο παράθυρον και τα πράματα, τ' άλλα ετσάκωσεν, τ' άλλα έσυρεν σο πάτωμαν, τ' άλλα ετοέρτσεν και ντο επέμνεν πα εβόφτισενατα σο τσινατόνερα ντο έτρεχαν ασασκέπαγονάτς.

Σατό σο συμβάν απάν ο δέσκαλον εθυμέθεν την γραίαν την Βαρβάραν, τη Μήτονος την μάναν. Ατένπα πολλά εσυνέμπαιναν τα κοσάρας και ότιαν εδίεςενατα, πάντα έλεεν αβούτο την κατάραν: "Ανάθεμά σε κι ασήν κοσάρας, ανάθεμά σε κι ασήν κοσάρας, ανάθεμά σε κι ασήν κοσάρας. Εσύ πα άμον εμέν, τρυπεμέντσα έρθες σον κόσμον και τρυπεμέντσα θα πας.

Να εταίριζεν σεμέν παιδία, θα ελεγατοκεί κι εγώ, άμον από σιγυναξ ταιριάξ.

Τρανόν δίκαιον είσεν η γραία. Τρυπεμέντσα, και ντό τρυπεμέντσα. Εθαρρείς άμον χαμελέτες τσαγκλιτέραν.

Οταν ετιαβύρεψεν την κανάταν με το γάλαν, τοσπίτ εγέντον θάλασσα και τα τσινάτα άμον παπόρια εκλώσποκουσαν απγκές σο γάλαν.

Ατότε ο δέσκαλον εκάσεν την υπομονήνατ. Ετρεξεν, είσασεν ασά ποδάρια την κοσάραν, και για να επεβγάλ' όλια ντεποίκενατον, έσκωσεν και έσυρενατεν έξω, με όδεν την δύναμηνάτ, ασανοικτόν την πόρταν, για να εφτάει ένα δύο ζυγογύρας σον αέραν, κι άλλο πα να μη εφταγιατο.

Αμάν τερέστε ντεγέντον το θάμαν.

Ασοσέρνατ ντεσέφυγεν η κοσάρα και αντί να ελεπίατεν σον ουρανόν κιάν, είδενατεν σα τρία μέτρα απάν να ψυχομασεί.

Ντο εγέντον ας λέγωσας:

Η κοσάρα όνταν έφυγεν ασά κέριατ, μετεκείνο τη δύναμην που θα εβγαιεν σον ουρανόν, επήγεν εντώκεν σο στουλάρ ντο έτον απές σην αυλήν και επέμνεν σιζυλος επί τόπου.

Σατό απάν, κα έρθεν και η μάνατ. Αμάν έτρεξεν, έσκωσεν την κοσάραν, πιάκει γίνεται καλά και πάει σο καλόνατς.

Αμανα εκείνη πασπών εκρέμασεν το κιφάλνατς. Τρανόν δαρμόν εφαγεν. Μάνα, αίματα τρέκνε ασό στόμνατς, ατέ εθαρώ γλυτωμονήν κιέσ'. Αείταπα αμάν έσυρεν και εκπασεν το κιφάλνατς, να μη χάται το κρέασατς. Αρσοίκον τιμωρίαν έξι ζενατέν, λέει η μάνατ, άμμαν ασεξέρτσασο, με το καλόν ντε ξέρω να τρώγομε το κρέασατς, ατό πολλά στύπον θα γίνεται με τα φασαρίατς, αν μαθάνατο οι Καστανέτς.

Επέρενατς το βρουί-βουί. Ντό θα γίνεται ατώρα;

Ατώρα ασέξεραν και τίνοσ εν;

Ξέντσα κοσάρα, ξέν άνθρωπ, εσκώτωσαν σε ξένον χωρίον. Ερχίνεσαν το νουήγμαν. Να πατούμε απάν, να σκεπάζοματο, ατσιάπ θα παίρνε μαζ χαπάρ; Σος, κιάν κάτς είδεματς;

Γιόκ τσιάνουμ, ατό κι γίνεται, θα φανερώματο.

Μόσε, οθόν πα κιλιαές. Ντο θα εφτάμε ατώρα;

Σ' έναν αλλέναν θα αραέθνε μαζ ατώρα αποζημώσιν, άναθα τα λόγια που θα ακούγομε.

Τέλος επαίραν την απόφασην να ερωτούν ίναν, ίναν τη γεπώντς.

Πλέον θάρρος σην Νίναν είχαν και ασήν αυλήν απές κούζνιατεν, μίαν ο ένας και μίαν η άλλο.

Εγώ εκούξα, ατώρα

κούξον εσύ. Ζατί τη σειράν κιχαλόνε. Μίαν κούζ ο δέσκαλον, μίαν η μάνατ. Μετά πολλά έξεν η Νίνα. Ετρεξεν με τον άντρανατς και τον αντράδελφονατς.

Μο την πίστησ, ένας πα και κανείτον, τρι νομάτ έρθαν, ζατί θα τρώγνε μαζ. Εκόπεν η καρδιά τουν.

Αμάν καιρόν κιάνε οι Καστανέτς, ερχίνεσαν την αυτοψίαν. Χαμογελαστά και ήρεμα τερούνε μαζ και λέγνε:

Λάσο τεμέτερον έν, ζατί θα εσπαζαμε ίναν κοσάραν, αδά σα ημέρατς, γιατί πολλά καιρόν έκομε να τρώγομε κοσαρί κρέας. Ξάει μη στεναχωρεύκεσεν, τπένεν κεγέντον. Ισα, ίσα καλόν εποικείματς.

Εκάραν ολίγον η μάνα και ο παιδάτς. Κρυφόν χαράν, άμμαν η κοσάρα τη Νίνας κέτον.

Εγώ, λέει η Νίνα, θαθέα έκοψα τουράδια τουν και ατέ όπωσ ελέπω τεμόν κέν.

Ατώρα ντό θα γίνεται, ερχίνασαν ξαν το νουήγμαν οι καπακατλήδες.

Κιάμ τίνοσ έν, ντό λετς Νίνα;

Εγώ μίαν εθαρώ τη Παπαδοπουλίνας έν. Ναί, ναί λέει και ο άντρασαστς ο Δήμον. Την μπελάν ντεκτέθαν οι ανθρώπ', να έξεραν ξάει σην παραθέρισην κιθάερκουσαν.

Ατώρα τσί κούζ την Παπαδοπουλίαν, λέει τη μάνα τη παιδάτς.

Ατόσ πα απρόθυμα γυρίζ και λέγιατεν: Μάνα, εγώ άμον εντρέπομαι να κούζατεν, εσύ αν θέλτετς δέβα κούζονάτεν.

Εγώ πα ντε ξέρω να επορώ να κούζατεν, τα ποδάριαμ τρομάζνε.

Ενουύντσαν, επενούτσαν, τελευταία εύραν την λύσην:

Θα στείλνε τη Τσαντέκ την Τσιόφαν να κούζιατεν. Ατέ καταφέριατα. Αμάν, ντό είπανάτο και η Τσιόφα, και άμον τη θεού ταπιτακτέρ, έτρεξεν να πάει φέρν την Παπαδοπουλίαν. Σην στράταν έμ τρέσο και έμ μονολογεί δυνατά: "Αβούτο πα ντάγγον έτον, εμοίασεν άμον την νύφεν πέπεσεν σ' αυλάκ και πάω εγώ να ταβίζω".

Η Τσιόφα με το ζήλ τη λαλιάνατς, ερχίνεσαν να κούζ τραγουδιστά: Παπαδοπουλίνασασα, πού είσαι;

Η Τσιόφα με το ζήλ τη λαλιάνατς, ερχίνεσαν να κούζ τραγουδιστά: Παπαδοπουλίνασασα, πού είσαι;

Ο δέσκαλον κι μάνατ εκώρεσαν βέβαια σο καπακάνατον, άμμαν ασά λαλιάν τη Τσιόφας εκάθαν σα γέλτα και τερούν ντο θα εφτάει, θα εβγάλ' τον λάγον ή θα σκών τα σέρια. Σο τρίτον τη λαλιάν εξέγκεν ασό σπίννατς την Παπαδοπουλίαν και επέρενατεν και έρθεν.

Ατέπα άμον ντεθάραμε πα κέτον. Καλοσυνάτη και ήρεμη αντίκρυσε τη νεκρή κοσάρα και εγύρτσεν είπεν:

Αρασεν πουλόπομ, πασίμ ντεθέλνεπατο; Τρανόν δουλειάν, εκάθεν ίνας κοσάρα. Ζατί μη νουνίζεπατο.

Ατότε ο δέσκαλον επέρεν θάρρος και λέγιατεν:

Θεία, εμείς θα κρατούμε την κοσάραν και θα πληρώνοματεν. Θα πάγω σο Μπακάλ ζυγιάζω και τερώ πόσον εφτάει και δίγωσε τα παράδες.

Γιώκ, γιώκ τσάνουμ, εμείς πα τρώγωματο, κέν ανάγκη εσείν να αγοράζετέ το, εκτός και αν θέλετε κρέας κοσαρί.

Ποίστε όπωσ θέλετε, είπεν, και έφυγεν η Παπαδοπουλίνα, σίγουρη ότι η κοσάρα έτον τατινές.

Αμον ντο επέπεν σο σπίννατς, εκούξεν η Παπαδοπουλίνα, σίγουρη ότι η κοσάρα έτον τατινές.

Αμον ντο επέπεν σο σπίννατς εκούξεν και εμάζεψεν να φάζ τα κοσάρασαστς.

Οταν τερεί όλια τα κοσάρας έρθαν. Κανέναν κέλειπεν.

Καιρόν κιάν, στείλ χαπάρ "η κοσάρα τεμόν κέν, ας τερούν τίνοσ έν".

Χα κακόν, ντεκτέθαμε την δουλειάν, μουμυρίζνε οι καπακατλήδες, μάνα και παιδάτς.

Ατώρα ξαν τίνοσ πόρταν θα κρούομε και λέγομάτο;

Αλλο σπκαθενός κιπάμε, είπεν.

Αφού τινός κέν, τ' αλλουνού κέν, άρα κανενός κέν. Ιντινοσ έν, ας έραε αραέβιατο.

Για καλόν και για κακόν ειδοποίησαν την Τσιόφαν, ατέ αν κάτ ακούει, ας έρτε λέει μαζ ατό.

Επέρασεν ένα δύο ώρας και η Τσιόφα ενούτσεν και αναρωτέθεν: "Αβούτο η κοσάρα άσπρον άμον το σιόν, γιάμεν τεμόν".

Για ας κούζω και φάζατα και μετρώα τα. Οταν

τερεί ασά τρία άσπρα τα κοσάρας τ' έναν κέρθεν, πουθεν και φάνθεν.

Από μακρά ετοερίεν και κούζ την παραθεριστάβαν την Κάλλην:

"Κάλληνη, η κοσάρα κιλιαέτον τεμόν".

Η καμπέντσα η Τσιόφα πριν ολίγα ώρας και προτού ευρίεται τίνοσ βίον έτον η κοσάρα, επαρακάλεσεν τα φτουλάτς ατέν να δίγνε.

Βίδετε πως φέριατα η τύχη; Αφού η Τσιόφα εθέλθεν φτουλάτς (πούπουλα), ποίος άλλο κοσάρα θα εποίενεν το κατήρνατς;

Μόνον τατινές η κοσάρα εθέλεσεν να γίνεται θουσίαν και εγώμωσεν τα μαξιλάριατς φτουλάτς.

Αμμαν και οι παραθεριστάδες πα είχαν δίκαιον να λέγνε: Τίνοσ έν η κοσάρα, αφού και η οικοδέσπονατς η Τσιόφα εποίκεν 5 ώρες να γνωρίζιατεν. Τελικά η γιατί τη κοσάρας αντί να φέρν Τρωϊκόν πόλεμον, έγκεν χορόντατς και τραβωδιάτς με την λύραν, αφού οι καπακατλήδες, ο δέσκαλον και η μάνατς η Κάλλη, εξέβαν συγγενείσ με την Τσιόφαν, και άμον αγαπημένα αδελφια εφαγαν αντάμαν τ' έμνοστον τη σουπανά τη κοσάρας.

Καστανιά 8-8-1958 Π.Γ.

Σημείωση "Αργοναύτη": Το κείμενο είναι "ένα κομμάτι ποντιακής εκφρασης, ιδίωμα κυρίως Σάντας, που αφορά ένα πραγματικό περιστατικό που συνέβηκε πριν 37 ετών στην Καστανιά Ημαθίας..."

Ευχαριστούμε θερμά το φίλο και νοσταλγό της ποντιακής παράδοσης κ. Π.Γ., γιατί με την καταγραφή του αυτή, που μας φέρνει στη μνήμη άλλους καιρούς και άλλους ανθρώπουσ... Ο "Αργοναύτης" πάντα θα περιμένει την πολύτιμη συνεργασία του.

ΑΠΡΕΠΗ ΚΙ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

Συνέχεια από την 1η σελ. (1916 - 1923) αν και είναι απόλυτα δικαιολογημένες μπορούν να διαστρεβλωθούν. Να δώσουν την ευκαιρία σιους (36) δημοσιογράφουσ που συνοδεύουν τον τούρκο υπουργό και να τις παρουσιάσουν, σαν την συνολική συμπεριφορά της ελληνικής κοινωνίας, και της ελληνικής κυβέρνησης, απέναντι στον τούρκο υπουργό, και από θύτες των Ελλήνων και των λαών που ζουν στην γεωγραφική επικράτεια της Τουρκίας, να παρουσιασθούν σαν θύματα.

Για τους λόγουσ αυτούσ η Πανελλήνια Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων που εκπροσωπεί (154) συλλόγουσ σε όλη την Ελλάδα, καταγγέλει δημόσια τον Τούρκο υπουργό για την προκλητική και απαράδεκτη συμπεριφορά του, απέναντι στον ελληνοισμό, που έκανε κατάχρηση της φιλοξενείας και της ανοχής του ελληνικού λαού και τον συμβουλεύει να επιστρέψει άμεσα στην Τουρκία.

Δηλώνουμε ακόμη ότι εμείς από την πλευρά μας θα συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε.

α) Για την αναγνώριση από την Διεθνή κοινότητα της Γενοκτονίας που έγινε σε βάρος μας

β) και την καταδίκη της Τουρκίας για τα όσα έκανε σε βάρος του Ποντιακού Ελληνισμού

γ) Για το πέραςμα της Ιστορίας του Ελληνισμού του πόντου στα σχολικά βιβλία

δ) την ουσιαστική αποκατάσταση των Ελλήνων της π. Σοβιετικής Ένωσας.

ΟΙ ΖΙΠΚΟΦΟΡΟΙ ΜΠΑΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ

Συνέχεια από την 1η σελ. δρίας της δημοκρατίας, για να καταστεί δυνατή η κατ' αρχήν μελέτη της δυνατότητας υλοποίησησ του θέματοσ, η ΠΟΠΣ θα πρέπει να διαθέσει μία επίσημη ποντιακή αποστολή, καθώς και ενδεικτικά στοιχεία κατασκευής της, λαμβανομένου υπόψη ότι η στολή θα πρέπει να ανταποκρίνεται στα σωματομετρικά δεδομένα άνδρα, ύψουσ 1,85 μ. περίπου.

Είναι η πρώτη φορά που γίνεται κάτι τέτοιο, αφού οι υπόλοιπεσ ελληνικές περιοχές εκπροσωπήθηκαν αυτοδικαίωσ στην προεδρική φρουρά, εκτός των Ποντίων, των Μικρασιατών και των Θρακών, για τουσ οποίουσ γινόταν λόγουσ στο άρθρο του Π. Καϊσίδη.

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΠΣ

Το Δ.Σ. της ΠΟΠΣ έστειλε, κατόπιν αυτού, στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κωστή Στεφανόπουλο την ακόλουθη επιστολή:

"Εξοχώτατε κύριε Πρόεδρε,

Το Δ.Σ. της Πανελλήνιασ Ομοσπονδίασ Ποντιακών Σωματείων, ύστερα από την άμεση ανταπόκρισή σας στο αίτημα που σας υποβάλαμε να συμπεριλάβετε την τιμημένη παραδοσιακή

στολή. Για την ΠΟΠΣ Το Γ.Τ. Τσομίδης Ευστάθιος

ΟΙ ΖΙΠΚΟΦΟΡΟΙ ΜΠΑΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ

ποντιακή στολή ανάμεσα στις εθνικές φορεσιές της προεδρικής φρουράσ, συνήλθε σε ειδική συνεδρίαση και απεφάσισε ομόφωνα να σας υποβάλλει τις θερμότερεσ ευχαριστίεσ μαζ.

Να είστε βέβαιουσ, εξοχώτατε, ότι ολόκληροσ ο ποντιακόσ ελληνοισμόσ, όπου γης, θεωρεί την απόφασή σας εθνικής σημασίας, που τιμά την τρισχιλιόχρονη ιστορία και προσφορά του ποντιακού ελληνοισμού.

Η ενεργεία σας αυτή είναι μία ακόμη δικαιοσύνη στους 350.000 νεκρούσ προγόνουσ μαζ, θύματα της τουρκικής θηριωδίασ της περιόδου 1914 - 1922 και μία πιστοποίηση του έμπρακτου ενδιαφέροντόσ σας για τα θέματα του ελληνοισμού της πρώην ΕΣΣΔ.

Με την ευκαιρία, σας ενημερώνουμε ότι σύντομα θα θέσομε υπόψη της αρμόδιασ επιτροπήσ, ό,τι σχετικό μαζ εζήτησε, για να προχωρήσει στην κατασκευή των 15 ποντιακών στολών".

Την επιστολή υπογράφουν για το Δ.Σ. ο πρόεδρος της ΠΟΠΣ κ. Στέφανοσ Τανιμανίδης και ο γενικός γραμματέας κ. Χαράλαμφοσ Τσακιρίδης.

* Αναδημοσιεύεται από το "Δεσμό" του Μαΐου - Ιουνίου 1995.